

Pályázati azonosító:3506/01796

Pieter Bruegel kora. Németalföldi rajzok című kiállítás megvalósítása és a kapcsolódó katalógus megjelenítése

A Szépművészeti Múzeum 16. századi németalföldi rajzai

Kiállítás a grafikai kiállító helyiségben 2012. június 14 – szeptember 16.

(A kiállítás munkacíme Új szépségeszmény Pieter Bruegel századában. A kiállítási katalógus címe is ez a cím maradt.)

Németalföldön a 16. században zajló viharos történelmi események idején óriási változások következtek be a szellemi életben, a művészetben. Ebben az évszázadban ment végbe a mélyebb szakadás a középkori és az újabb kori kultúra között. Az új, emberközpontú értékrend kialakításában az itáliai humanizmus és reneszánsz hatása jelentős szerepet játszott. Ezért kap fokozott hangsúlyt a kiállítás katalógusában a hagyományos északi formavilág és az olasz művészet kapcsolatának elemzése. Főként a figurális ábrázolásokra vonatkozó változtatási törekvések eredményeként alakult ki az új, szabad mozgásra, cselekvésre képes, plasztikus alaktípus, az új művészeti ideál, amely megalapozta a következő század művészeti felfogását is. A két nagy művészet kapcsolata kétirányú volt. Míg a figurális művészetben az olaszok jártak elő példával, a németalföldi művészek a tájábrázolás terén voltak inkább irányadók. Ebben a műfajban mutattak fel leginkább kimagasló eredményeket a 16. században, és tettek szert hatalmas export lehetőségekre, nemcsak Európában.

A Szépművészeti Múzeum kiállítását két körülmény is aktuálissá tette. A Múzeum történetében a 16. századi németalföldi rajzok önálló tárlaton még egyszer sem szerepeltek, csupán két vagy több század keretében került bemutatásra kisebb részük 1932-ben és 1967-ben. Így e kiállítás anyagának nagy része újdonság volt a közönség számára. Ugyanakkor Európában sem volt olyan tárlat az elmúlt évtizedekben, amely összefoglaló képet adott volna a németalföldi rajzművészet nagy átalakulásáról az 1500 és 1600 közötti időszakban. Viszont néhány amerikai művészettörténész 1986/87-ben vállalkozott arra, hogy *The Age of Bruegel* (Bruegel kora) címmel az egész század rajzművészetét átfogó kiállítást rendezzen Washingtonban, majd New Yorkban, a világ különböző jelentős magángyűjteményeiből és állami múzeumaiból válogatott lapokból. Ezen a nagyszerű kiállításon a Szépművészeti Múzeum négy rajza is szerepelt.

A budapesti rajzgyűjtemény – más kollektciókhoz hasonlóan – egyedül természetesen nem rendelkezik olyan bőséges anyaggal, hogy képes lenne bemutatni minden, jelentősebb németalföldi mester rajzművészetét. Ezért a teljesség kedvéért néhány fontosnak tartott lapot Jan Gossaerttól, Pieter Bruegeltől, Roelandt Saverytól, Bartholomeus Sprangertől, Lodewijk Toeputtól és Frederick Sustristól a bécsi Albertinából kérünk kölcsön. Gyűjteményünk viszont híres néhány olyan specialistáról, amely nagyban növeli értékét. Itt elsősorban a gazdag és változatos tájbrázolásokat kell kiemelnünk, ugyanis egész sorozatokkal büszkélkedhetünk Pieter Stevenstől, Paulus van Vianentől, Frederick van Valckenborchtól, a „Budapesti vázlatkönyv mesterétől”, és Anton Miroutól. Kiemelkedő minőségű tájrajzaink vannak Hans Boltól, Jacques Saverytól, Jan Bruegheltől, Abraham Bloemarttól is. Főként különlegességeket őrző tájrajz gyűjteményünknek volt köszönhető a Louvre meghívása 16. századi rajzaink párizsi kiállítására 2008-ban. A párizsi kiállításon csupán 80 rajzunk szerepelt, és az egyes művekhez kapcsolódó rövid szöveg csupán a legszükségesebb információkra szorítkozik. A jelenlegi kiállításon mintegy 40 lappal több volt látható és a szövegmagyarázat, valamint az egyes rajzokhoz kapcsolódó inspiratív előképek közzélése meggyőzően szemléltették az átalakulás folyamatát.

A tárlatunkon szerepeltek olyan ritkaságszámba menő figurális lapok, amelyek mesterétől csak kevés rajz ismeretes a világon. Ilyen specialitás pl. Michiel Coxcie „Trionfi” (diadalmenet) sorozata, Cornelis Engebrechtsz egy vázlatkönyvől származó tanulmánylapja, Frans Floris korai, allegorikus, illetve mitológiai rajzai, vagy Egidius Sadeler vörös kréta tanulmánya a római Palatinus dombról. A rajzok tematikai és technikai változatosságát is érzékeltetik a legjelentősebb mesterektől származó kiemelkedő figurális alkotások: Bernaert van Orley, Maarten van Heemskerck, Denys Calvaert, Pieter Candid, Frederick Sustris, Karel van Mander, Hendrick Goltzius és Jacques de Gheyn rajzai. Igen sokrétű a kiállított rajzok rendeltetése, funkciója. A század első feléből remek falikárpit tervek voltak láthatóak, a későbbi évtizedekből egyre több a metszet-előkészítő rajz. Szép példái tűntek fel a festményekhez készült kompozíció vázlatoknak, szobor- és relief terveknek. Szerepeltek úti rajzok és önálló, eladásra vagy ajándékozásra szánt alkotások.

A 120 kiállított rajz elrendezése hét csoport kialakításával a művészettörténeti összefüggések, a kronológiai és topográfiai szempontok figyelembevételével történt:

1. Új törekvések az olasz eredmények befogadása érdekében a század első felében
2. Pieter Bruegel és követői

3. A hosszasan Itáliában működő, illetve letelepedett németalföldi mesterek
4. Németalföldi művészek Prágában II. Rudolf udvarában
5. A haarlemi és utrechti festők valóságábrázoló törekvései
6. A müncheni udvar vezető mesterei
7. A Németországba emigrált táj- és városábrázolók rajzsorozatai

Kiadvány:

A katalógus, mint a kiállítás szakmai kiadványa Pieter Bruegel kora specifikus kutatásának dokumentációja. A kiállítási katalógusra az NKA logó azért nem került fel, mert a támogatási szerződés megkötése a nyomdai kivitelezéshez képest későbbi időpontban történt.

Látogatók száma:

43 000

A látogatószámában benne szerepel a Szépművészeti Múzeum Múzeum+ programjaira látogatók száma is.

A múzeumpedagógia részéről két csoportos tárlatvezetés valósult meg.

Sajtómegjelenések száma: 69